

svojih iluzij, medtem ko se to v drami ne zgodi. — Na zagrebškem odru je drama zelo uspela; hrvaški listi trdijo, da je bila ena najlepših v zadnji sezoni. I. C.

Irene von Schellander: **Rojenica**. Eine Erzählung aus dem Krainer Hochgebirge. — Dresden-Blasewitz 1906. Str. 61. — „Malo strani“, sem si mislil, ko sem knjigo prerezal, „gotovo bo več vsebine!“ Pa sem se zmotil. Vsebina preprosta, brez vsakega zapletka, brez svežega narodnega kolorita. Osebe, — sicer jih ni mnogo — ki nastopajo v povesti, niso naše, in pisateljica bi na naslovni strani prav tako lahko zapisala „eine Erzählung aus dem Schwarzwalde“ ali „aus den Pyrenäen“. Pisateljica ni imela dovolj odprtega očesa, ko je hodila po naših tleh — V Mojstrani, slikoviti vasi pod Triglavom, živi gorski vodnik Dušan (!) s svojo ženko Kito (!) na videz zadovoljno, in čvetero otrok jima krajša dneve. Naenkrat pa zazveni v njunem idiličnem življenju disakord. Pri Dušanu se oglasi Dušica-Rojenica, prejšnja njegova znanka, lepo in živahno planinsko dekle, nevedé, da je oženjen. Več let je namreč služila v mestu pri neki žlahtni rodovini za vrtnarico. Dušan ji predstavi svojo ženo, Dušica se zdrzne in odhiti v triglavsko pogorje, dasi ji Dušan brani. Nastane nevihta, grozna in strašna. V Dušanu se oglasi stara ljubezen. Upa, da se Dušica vsled slabega vremena vrne. Ko je ni, gre sam za njo, ne meneč se za prošnje svoje žene, ki sluti, da ne bo nič dobrega iz vsega. Po mnogih težavah jo najde. Dve noči in en dan (!) se je bila obdržala kljub vsemu viharju in nevihti na neki steni nad Peklom. Dušan hoče do nje, Dušica mu brani: „Imaš ženo in otroke... če greš pome, se spustim v prepad... kaj bi rekli ljudje?“... Dušan priveže vrv za skalni rob, da bi splezal do nje. Vrv spolzne ob mokri skali in Dušan zdrzne v globočino. — Tretji dan gre Kita v gore za Dušanom. Vso raztrgano in onemoglo, premočeno „do bele kože“ dobi na potu Dušico, ki se je bila sama rešila. Dvigne jo Kita in jo nese domov, da bi izvedela o svojem možu. „Menim, da je mrtev.“ — „Kaj, moj Dušan mrtev, in vi ste morilka mojega moža?... Radi vas je šel v smrt.“ Dušici je vedno slabše. Smrtni angel je stopil v hišico in Dušici-Rojenici zatisnil oči.

To je vsebina povesti. Vse kaj drugega je bil zamislil Baumbach, ko se je mudil v naših planinah. „Zlatorog“ mu je prinesel ime, in zasloveli so triglavski vrhovi. V „Rojenici“ ni razen par imen nič našega. Omenja se — a samo omenja — Mojstrana, potok Bistrica, Triglav, Kot, Pekel in še par imen. Kje je

Schellander med našimi hribovci dobila imena Dušice, Dušana, Kite? Tudi po svojem značaju in čuvstvovanju to niso naši hribovci, ampak navadni mestni „Schwärmerji“. Slog je modern, tuintam prav čeden in nežen, po mnogih krajih pa nervozno razsekan. V povesti je tudi več inkonkvenc, oziroma neverjetnosti. — Schellander je priznana nemška pesnica in je bila v kolinskem literarnem društvu na takozvanih „cvetličnih igrah“ (Blumenspiele) že opetovano odlikovana. Morda je bila odlikovana uprav radi svoje „Rojenice“; a pri nas med Slovenci odlike prav sigurno ne bi dobila. Mi hočemo zdravja, kajti zdravje puhti tudi iz naše lepe zemlje! L. Turšič.

Pod naslovom „**Einige Streitfragen**“ (Archiv f. sl. Phil. XXVIII. 1.) objavlja znameniti učenjak-slavist, prof. Jagić svoje misli k nekaterim perečim vprašanjem v slov. jezikoslovju, na prvem mestu k razdelitvi glagolov v posamezne vrste in razrede. Kakor znano, imamo dve razdelitvi glagola, ki se načelno razlikujeta druga od druge. Pri razdelitvi služi v podlago v prvi vrsti deblo nedoločnikovo, v drugi vrsti se šele ozira tudi na sedanjik. Tako je glagole razdelil Dobrovský, popravil je to razdelitev veliki naš rojak Miklošič; najkonsekventnejše je izpeljana ta načelna razdelitev glagolov v svojem principu v staroslovenski slovnici prof. Vondráka.

Skoro istočasno, ko je popravil Miklošič razdelitev glagolov po Dobrovškem, je učenik Schleicher sestavil drugo razdelitev glagolov, ozirajoč se pri tem na sedanjikovo deblo, šele v drugi vrsti je vzel v poštev tudi nedoločnik. Razdelitev Schleicherjevo je deloma popravil njegov učenec Leskien, sedaj profesor na lipskem vseučilišču. Približal je, kolikor se to seveda more, razdelitvi po Miklošiču in Schleicherju, in skrčil osem glagolskih razredov Schleicherjevih v štiri.

Prof. Jagić je v svojem spisu načelno za razdelitev glagolov po Schleicherju in Leskienu, t. j. za razdelitev po sedanjikovem deblu, nedoločnik pa pride šele v drugi vrsti v poštev. Hvali tudi poizkus Leskienov, da bi zbližal obe glavni razdelitvi, a pri tem mu ni po všeči skrčenje osmih vrst Schleicherjevih v samo štiri po Leskienu, ker so tako nekateri razredi preobširni na škodo preglednosti. Jagić hoče, stoječ na stališču Schleicherjevem, obe razdelitvi še bolj zbližati in je zato razširil štiri vrste Leskienove v šest svojih. Tako bi se delil glagol po Miklošiču in Jagiću v šest vrst, ki bi se krile, kolikor je to le mogoče pri načelno popolnem drugem stališču. Vrh tega je kakor Schleicher razdelil

glagol v dve veliki skupini: v prvotne glagole: vrsta I. — IV. A. in izpeljane glagole: vrsta IV. B—VI. Kot nekaj dostavek se pa naslanjajo še na te vrste maloštevilni glagoli brez tematičnega vokala.

Da se je odločil prof. Jagić za razdelitev glagola po sedanjikovem deblu, temu je vzrok to, da je marsikaj v slovenskem nedoločniku drugotnega, kakor to kaže primerjanje z drugimi sorodnimi jeziki, posebno z litavščino. Mogoče se bo zdela Jagićeva razdelitev marsikomu pretežavna in nepraktična. To misli prof. Jagić sam, ki pa trdi, da je to odvisno le od navade. Če se navadimo glagol deliti po njegovi razdelbi, se nam bo tudi ta kmalu zdela praktična. Za jezikoslovce je ta trditev pač opravičena, a vprašanje je, če bo temu tudi po srednjih šolah tako, dasi seveda te ne pridejo v znanstvenem raziskovanju v poštev in ne morejo v znanosti odločevati.

V drugi razpravi o slovenskem imperfektu se prof. Jagić obrača proti Vondrákovi razlagi imperfekta. Vondrák meni 1. da je bil vedno t. j. sedanjí prosti aorist nekoč imperfekt; a 2. vedéachъ aorist, ki je pa sedaj imperfekt. Temu mnenju se sivi učenjak Jagić upira na vso moč stoječ na mnogo realnejši podlagi kakor prof. Vondrák, ki ne jemlje v poštev res nahajajočih se staroslovenskih oblik. Tudi omenja prof. Jagić, da je jezik zelo konservativen in ohranja oblike, ki jih že ima, ter ne skače tako in ne preminja oblik, kakor trdi Vondrák. Jagić meni, da je imperfekt ustavljena oblika vedéachъ, achъ je pa, kakor sta domnevala to že Schmidt in Leskien, imperfekt od glagola jesmъ.

Po Jagiću je tudi běchъ imperfekt, ki je pa prešel v aoristovo spregatev. Zaradi tega prehoda trdi ravno prof. Vondrák, da je tudi běchъ aorist, a Jagić dokazuje, da se v stsl. spomenikih rabi kot imperfekt.

V tretjem spisu govori prof. Jagić o prihodnjiku debila by. Od tega nam je znanih samo malo participovih oblik. Miklošič, po njem Leskien in Vondrák so hoteli rekonstruirati sprego tega glagola. Nastavili so oblike: *byša, *byšeši. Jagić pa sprega, sodeč po participu byše, byšešteji, ki ga imajo samo glagoli IV. vrste, konsekvetno *byša, byšiši . . .

J. M.

Mencej: **Zur Praesensfrage perfekativer Verba im Slovenischen.** (Archiv für slaw. Philologie XXVIII. 3.) Pravi sedanjik tvorijo, kakor je znano v vseh slovanskih jezikih samo imperfektivni glagoli, sedanjikova oblika perfektivnih glagolov pa ima pomen prihodnika. Slovenščina dela v tem oziru izjemo,

ker pozna tudi pri perfektivnih glagolih pravi sedanjik. Jezikoslovci so se že mnogo bavili s to posebnostjo slovenskega glagola; več ali manj so bili skoro vsi edini v tem, da se tu kaže tuji nemški vpliv, samo o. Škrabec je v „Cvetju“ in „Archivu“ na duhovit način dokazoval, da je taka raba glagola v slovenščini opravičena v prvi osebi sedanjika z abstraktnim pojmom. Kakor hitro je dejanje z izgovorom že tudi izpolnjeno, je opravičen tudi sedanjik perfektivnega glagola, ker le s tem moremo hipnost dejanja izraziti. Zato je tudi Škrabcu v tem slučaju edino umestna uporaba sedanjika perfektivnih glagolov, na pr. zahvalim.

San Francisco pred potresom: Market Street.

To je pristno slovansko, tako so Slovenci vedno govorili, čudno je le, da tudi drugi Slovani tega sedanjika (efektivni praesens) ne poznajo.

Mencej ugovarja dokazovanju Škrabčevemu. Že v najstarejših dōbah sicer nahajamo v slovanskih spomenikih ta efektivni praesens, a ne izključno od perfektivnih, ampak tudi od imperfektivnih glagolov. Sedanjik perfektivnih glagolov se razširja po Trubarjevem nastopu vedno bolj in bolj. Izhaja pa cela prikazen od tujih glagolov; pri izposojenkah iz nemščine in drugih jezikov nahajamo posebno v